

УДК 330.341.1:67

К. О. Бояринова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет
України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ

К. Boiarynova,
PhD. (Economics), Associate Professor, Assistant Professor of the Department of Management,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Politechnic Institute"

ECONOMIC PRECONDITIONS OF INNOVATION-ORIENTED DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF THE MACHINE-BUILDING COMPLEX

Статтю присвячено дослідженню економічних передумов інноваційно орієнтованого розвитку підприємств вітчизняного машинобудівного комплексу. Розкрито специфіку взаємозв'язку результатів економічної діяльності підприємств машинобудування зі спроможністю інноваційно орієнтовано розвиватись. Розглянуто спроможність матеріально-технічної бази підприємств машинобудування до інноваційно орієнтованого розвитку за результатами економічного функціонування: ступенем зносу основних засобів, вартості їх введення в дію, витратами на інноваційну діяльність у частині придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Розкрито фінансову спроможність інноваційно орієнтованого розвитку підприємств машинобудування з урахуванням довгострокових зобов'язань, власного капіталу, витрат на інноваційну діяльність з власних коштів та кредитування. Обґрунтовано управлінський аспект результатів економічної діяльності та інноваційно орієнтованого розвитку.

The article studies the economic preconditions of innovation-oriented enterprises development of the domestic machine-building complex. There was revealed the specifics of interconnection between the economic activity results of machine-building enterprises and the ability to develop in innovation-oriented way. There was considered the ability of material and technical basis of machine-building enterprises to the innovation-oriented development based on the results of economic functioning: the degree of fixed assets depreciation, the of cost their commissioning and the costs of purchasing machinery, equipment and software, included in the expenses on innovation activity. In the article there was revealed the financial capacity of innovation-oriented development of machine-building enterprises considering the long-term liabilities, equity, expenses on innovation activity from own funds and loans. There was substantiated the administrative aspect of the economic performance results and innovation-oriented development.

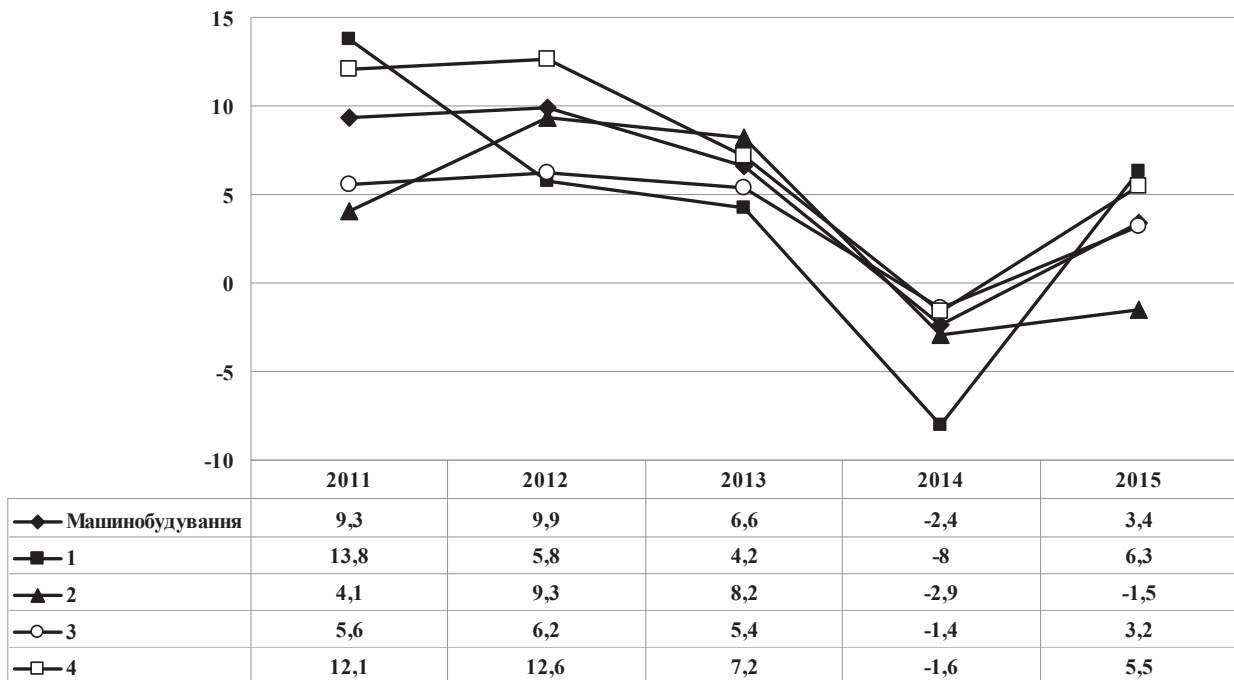
Ключові слова: економічні передумови, інноваційно орієнтований розвиток, економічна діяльність, машинобудівний комплекс.

Key words: economic preconditions, innovation-oriented development, economic activity, machine-building complex.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Впровадження інноваційного типу розвитку підприємств машинобудування потребує не тільки інноваційних орієнтирів, але й достатності економічного потен-

ціалу, економічної спроможності для формування передумов та забезпечення процесів створення, впровадження й використання інновацій в господарсько-економічній діяльності. Збільшення потоку інноваційних

Примітка: 1 — виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; 2 — виробництво електричного устаткування; 3 — виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; 4 — виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

Рис. 1. Рентабельність операційної діяльності підприємств машинобудування, 2011—2015 рр.

Джерело: складено за даними [5].

змін має підкріплюватись прогресивними тенденціями підвищення готовності економічної системи їх сприймати, акумулювати та трансформувати в ефективні економічні результати. При цьому процеси інноваційно орієнтованого розвитку потребують гармонійної реалізації з економічними, що мають відбуватись паралельно, врівноважуючи економічну обґрунтованість з розвитком на інноваційних засадах.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз економічних умов, чинників діяльності та розвитку підприємств машинобудування залишаються актуальними серед вчених. Х.О. Мандзіновською виявлено основні тенденції розвитку машинобудування в Україні, проблеми та загрози, що, уповільнюють або унеможливають їх подальший розвиток, окреслено подальші перспективи розвитку вітчизняного машинобудівного комплексу [1]. Науковцями В.В. Стадник, Т.А. Поліщук досліджено невідповідність структури інвестицій завданням інноваційного розвитку і підвищення експортної спроможності машинобудування [2]. В.О. Леховіцер доводить необхідність досліджень особливості машинобудівної галузі на будь-якому рівні функціонування економіки з позиції концепції сталого розвитку, а саме: економічної, соціальної та екологічної складової [3]. О.В. Бойко, М.І. Башинська, О.З. Редька серед економічних факторів, що впливають на розвиток підприємств машинобудування виділяють: негативні тенденції в розвитку економіки України, відсутність належної державної підтримки, недосконалу податкову та митну політику, недостатність інвестицій та фінансових ресурсів, низьку інноваційну активність, однак зазначають, що ефективна діяльність підприємств

галузі значною мірою залежить і від самих підприємств [4]. Опрацьованість окреслених питань не знижує необхідності подальших досліджень, особливо взаємозв'язку економічної діяльності з активністю щодо інноваційно орієнтованого розвитку.

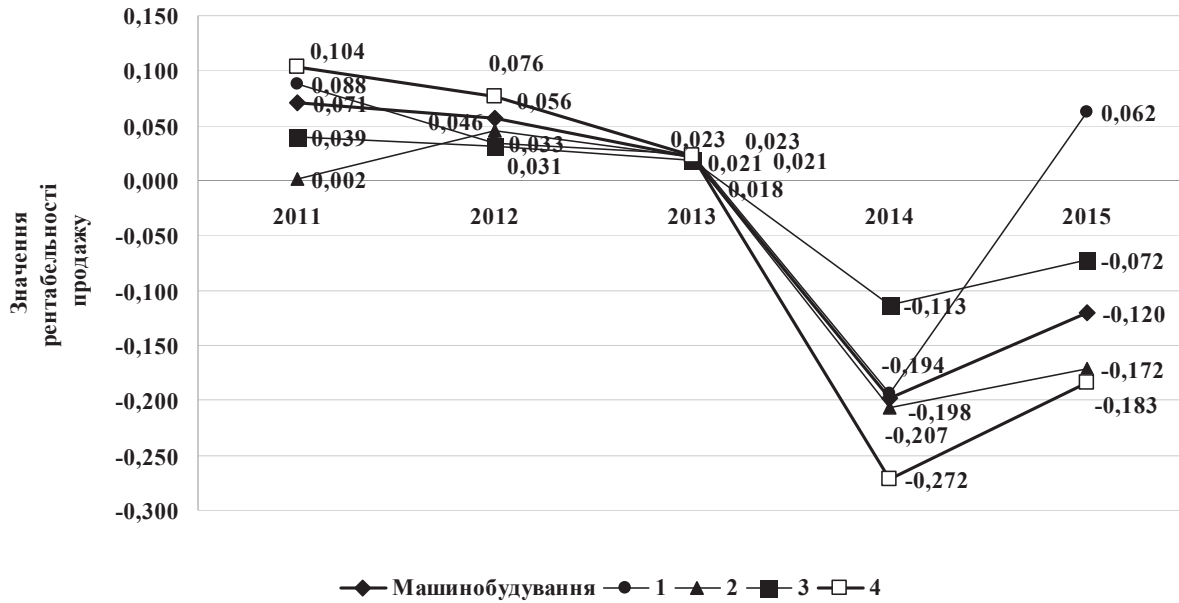
МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження економічних передумов інноваційно орієнтованого розвитку підприємств вітчизняного машинобудівного комплексу та специфіки взаємозв'язку результатів економічної діяльності зі спроможністю інноваційно орієнтовано розвиватись.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аналіз економічних результатів діяльності підприємств машинобудування надав змогу виявити зниження рентабельності операційної діяльності (провідного показника для виробничих підприємств) та рентабельності продажів (відображення ефективності діяльності) у 2011—2014 рр. та незначне підняття у 2015 р. (рис. 1—2). Причому така тенденція характерна для усіх видів діяльності як для тих, що належать IV технологічному укладу, так і V-му.

Найбільше зниження значень рентабельності операційної діяльності зазнали підприємства, що виробляють електричне устаткування, маючи від'ємний результат як в 2014 р., так і в 2015 р. Її збільшення порівняно з 2012 р. відбулося тільки на підприємствах з виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції. За таких умов, є необхідним змінювати підходи до витрачання економічних ресурсів на неприбуткову виробничу діяльність, запроваджуючи поступове впровадження інноваційної, високотехнологічної продукції, яка б

Примітка: 1 — виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; 2 — виробництво електричного устаткування; 3 — виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; 4 — виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

Рис. 2. Рентабельність продажів підприємств машинобудування, 2011–2015 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [5].

вирівнювала економічний результат та забезпечувала його довготривалість.

Економічна необґрунтованість виробництва та реалізації інноваційної продукції не забезпечує зростання рентабельності, що породжується відсутністю збалансованості економічної й інноваційної діяльності та упереджує інноваційно орієнтований розвиток. Так, при зниженні обсягів реалізованої інноваційної продукції (за часткою в загальному обсязі) на підприємствах з виробництва електричного устаткування на 5 пунктів у 2014 р. рентабельність операційної діяльності становила (-2,9 [5]).

її підняття в 2015 р. до 6,1% [5] відбулося поряд з підвищенням рентабельності до (-1,5) [5]. Маючи вищу частку інноваційної продукції у 2013 р., підприємства цієї групи мали і вищий рівень рентабельності продажів. Встановлення позитивного значення рентабельності продажу на підприємствах з виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції у 2015 р. відбулося здебільшого завдяки збільшенню продажів традиційної продукції (на 335,6 млн грн.) поряд зі зниженням інноваційної (на 312,7 млн грн.). Наявне зменшення частки інноваційної продукції за обсягами продажу на підпри-

Таблиця 1. Спроможність підприємств машинобудування до інноваційно орієнтованого розвитку за результатами оновлення матеріально-технічної бази

Роки	Ступінь зносу основних засобів, %	Імобілізація основних засобів*	Ведення основних засобів		Введення в дію нових основних засобів		Витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення як складова витрат на інноваційну діяльність, млн грн.
			Ведення основних засобів, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %	Вартість введених у дію нових основних засобів, млн грн.	Відсоток до загального обсягу введення, %	
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції							
2013	62,5	0,36	396,5	-52,37	290,7	73,32	48,25
2014	55,5	0,31	235,1	-40,71	175,2	74,52	26,23
2015	59,0	0,29	414,7	76,39	288,1	69,47	69,75
Виробництво електричного устаткування							
2013	55,4	0,32	722,3	-38,53	500,1	69,24	129,83
2014	52,7	0,31	653,3	-9,55	455,2	69,68	82,76
2015	57,2	0,25	634,9	-2,82	282,2	44,45	37,73
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань							
2013	52,9	0,21	2458,9	-14,17	1670,0	67,92	612,85
2014	54,6	0,20	1971,9	-19,81	902,4	45,76	628,52
2015	57,1	0,18	1942,5	-1,49	1344,9	69,24	284,13
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів							
2013	54,9	0,16	3434,7	-51,36	1603,6	46,69	224,78
2014	60,6	0,16	2154,4	-37,28	1626,8	75,51	162,09
2015	94,0	0,58	3046,4	41,40	1978,3	64,94	185,94

Джерело: складено за даними [6; 7; 8], *) розраховано за даними [6; 7; 8].

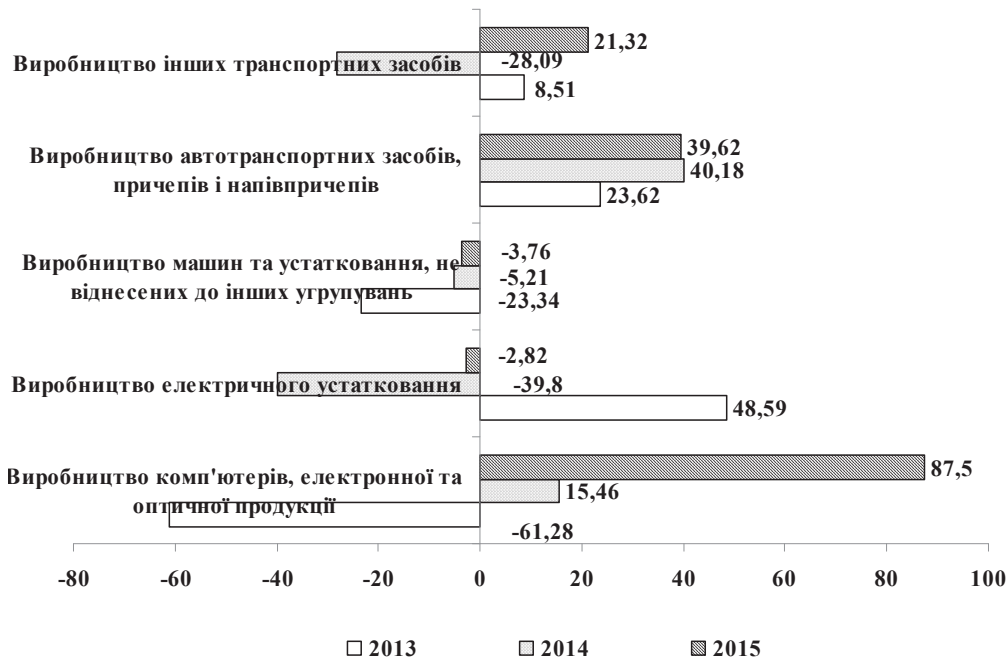

Рис. 3. Темп приросту капітальних інвестицій підприємств машинобудування у 2013—2015рр., %

Джерело: розраховано автором за даними [5].

мствах виробництва машин та устаткування в 2015 р., як і зниження рентабельності продажу. Однак мало місце підвищення рентабельності операційної діяльності при зниженні витрат на інноваційну діяльність (на 319,7 млн грн. фінансування з власних коштів). З урахуванням їх включення до витрат операційної діяльності можна стверджувати про наявність зв'язку. Теж саме простежується і на підприємствах з виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

Розгляд економічних передумов підприємств вітчизняного машинобудівного комплексу щодо економічного функціонування в реалізації процесів інноваційно орієнтованого розвитку свідчить про зростання ступеня зносу основних засобів (табл. 1), який в 2013—2015 рр. перевищував 50% за усіма видами економічної діяльності. Виробництво інноваційної продукції, вико-

ристання новітніх технологій виробництва на застарілій матеріально-технічній базі упереджує його економічну доцільність.

Присутня тенденція до зменшення реальної вартості основних засобів у майні підприємства, що починає сягати критичної позначки, при цьому їх введення за витратами також знижується порівняно з 2012 р. Активність у процесах відтворення виробничого потенціалу порівняно з 2012 р. зазнала суттєвого падіння. Щодо розширеного відтворення потенціалу виробничої спроможності, введення в дію саме нових основних засобів коливалось у межах 70% від загального обсягу їх надходження на підприємствах виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (V-й технологічний уклад). На тлі найвищого падіння рівня рентабельності операційної діяльності в 2015 р., відбулося зниження як за коефіцієнтом іммобілізації основних засобів, так і за

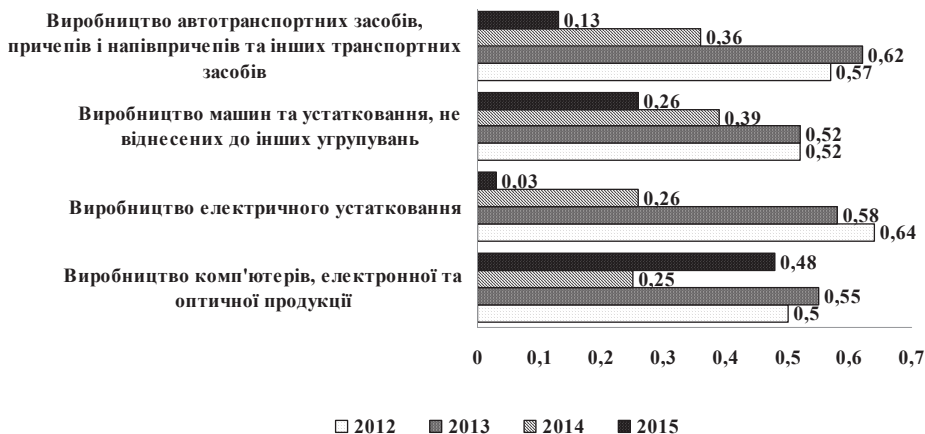

Рис. 4. Значення коефіцієнту самофінансування підприємств машинобудування, 2013—2015 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [8; 9].

витратами введення в дію нових основних засобів на підприємствах з виробництва електричного устаткування. Освоєння нового обладнання склало лише 44% від загального його придбання, спостерігався найнижчий рівень витрат на придбання новітнього устаткування та програмного забезпечення. Синхронність у збільшенні/зменшенні вартості введення в дію нових основних засобів з витратами на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення свідчить про їх зв'язок у здійсненні інноваційного відтворення виробничого середовища. На підприємствах з виробництва комп'ю-

Таблиця 2. Фінансова спроможність інноваційно орієнтованого розвитку підприємств машинобудування за результатами економічного функціонування

Рік	Довгострокові зобов'язання і забезпечення		Власний капітал		Співвідношення довгострокових зобов'язань і забезпечень до власного капіталу	Витрати на інноваційну діяльність		Кредитування інноваційної діяльності	
	Обсяг довгострокових зобов'язань і забезпечень, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %*	Обсяг власного капіталу, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %*		Власне фінансування, млн грн.	Частка власного фінансування у загальному обсязі, %*	Обсяг кредитування, млн грн.	Частка кредитів у загальному обсязі, %*
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції									
2013	1374,8	-22,3	3137,5	-5,5	0,44	97,24	55,75	0	0
2014	2940,3	113,9	1660,8	-47,1	1,77	71,89	51,10	0	0
2015	1485,3	-49,5	3994,4	140,5	0,37	126,08	68,59	0	0
Виробництво електричного устаткування									
2013	4333	-8,7	9225,3	3,5	0,47	224,65	96,4	7,0	3,0
2014	6248,1	44,2	4203	-54,4	1,49	172,84	97,7	4,1	2,3
2015	6981,7	11,7	609,5	-85,5	11,45	185,29	99,8	0,0	0
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань									
2013	7223,6	-11,21	23057,3	7,0	0,31	911,5	64,5	21,9	1,5
2014	8049,8	11,44	18820,2	-18,4	0,43	1043,7	94,2	4,0	0,4
2015	9208,9	14,40	14091,5	-25,1	0,65	724,0	96,8	0,0	0,0
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів									
2013	18301,6	6,5	29998,7	3,18	0,6	1041,0	58,9	40,8	2,3
2014	20181,6	10,3	17341,8	-42,1	1,2	467,5	55,6	0	0
2015	20612	2,1	6906,8	-60,2	3,0	402,7	85,4	0	0

Джерело: складено за даними [5—9], *) розраховано за даними [5—9].

терів, електронної та оптичної продукції в 2015 р. вартість введеного нового обладнання перевищувала у 4 рази інноваційне (як і за виробництвом машин і устаткування), а на підприємствах з виробництва електричного устаткування у 7, автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів у 10,6 разів, що свідчить про низький рівень інноватизації засобів виробництва останніх.

Відтворювальні процеси зростання виробничого потенціалу підприємств машинобудування характеризують також капітальні інвестиції. Значний рівень за темпом приросту у 2014—2015 рр. спостерігався на підприємствах сектору виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (15,4 % та 87,5% відповідно — рис. 3). За підприємствами, діяльність яких віднесено до IV технологічного укладу приріст вкладень у відтворення основних засобів відбувся у секторі виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів. Найбільшого скорочення зазнали підприємства з виробництва машин та устаткування (зниження за ланцюговим темпом приросту -23,3 % у 2013 р., -5,21 % у 2014 р., -3,76 у 2015 р.).

Як свідчить розрахунок показника самофінансування (рис. 4), забезпеченість власним капіталом підприємств машинобудування для фінансування необоротних активів, до яких належать як основні засоби, так і нематеріальні активи не дозволяє їм самостійно здійснювати їх оновлення та потребує залучення коштів, тим

більше, що протягом 2013—2015 рр. цей показник мав зниження практично за усіма видами економічної діяльності.

Фінансування заходів інноваційно орієнтованого розвитку здійснювалось в умовах зниження обсягів власного капіталу (в 2014 р. на 35,8%, в 2015 — на 39,1% за ланцюговим темпом приросту) порівняно зі зростанням вмісту власних коштів у витратах на інноваційну діяльність (63%, 77%, 90% — 2013—2015 рр. відповідно), а також зростанням обсягів довгострокових зобов'язань (на 19,8% та 2,32% у 2014—2015 рр. за ланцюговим темпом приросту). Такі результати економічного функціонування значно знижують незалежність підприємств, обумовлюючи пошук інших джерел фінансування, оскільки вже у 2015 р. кредити на інноваційну діяльність підприємствами не брались. Зв'язок результатів економічного функціонування та фінансової спроможності докладніше розкривається у розрізі видів діяльності підприємств машинобудівного комплексу (табл. 2). Кращі умови здійснення розширеного та інноваційного відтворення мають підприємства, що здійснюють виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції. За зменшення довгострокових зобов'язань у сукупності зі збільшенням обсягів власного капіталу, в 2015 р. відбулося підвищення обсягів фінансування інноваційної діяльності з власних джерел майже вдвічі.

Таблиця 3. Спроможність підприємств машинобудування до інноваційно орієнтованого розвитку за результатами управління економічним функціонуванням

Роки	Чистий прибуток/ збиток, млн грн.	Обсяг реалізованої промислової продукції		Обсяг реалізованої інноваційної продукції		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Витрати операційної діяльності	
		Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %	Витрати операційної діяльності, млн грн.	Ланцюговий темп приросту, %
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції									
2013	199,4	8499,1	-11,7	789,2	-71,4	1438,3	-36,0	9920,7	-2,0
2014	-1759,1	9066,6	6,7	778,8	-1,3	1664,7	15,7	13473,3	35,8
2015	585,4	9402,2	3,7	466,1	-40,2	1541,5	-7,4	11583,5	-14,0
Виробництво електричного устаткування									
2013	506,2	23671,7	-3,6	1780,5	-35,5	3737,3	-5,7	44910	-2,1
2014	-4693,9	22645,8	-4,3	752,4	-57,7	4350,3	16,4	48483,8	7,4
2015	-4392	25588,9	13,0	1389,0	84,6	5355,5	23,1	62808,1	14,8
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань									
2013	759,9	42318,1	-8,4	3758,6	-35,4	10298,3	6,6	44910	-7,8
2014	-4425,7	39102,7	-7,6	3062,7	-18,5	9619,5	-6,6	48483,8	8,0
2015	-3607	50080,7	28,1	3246,9	6,0	10834,9	12,6	62808,1	29,5
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів									
2013	1303,1	56241,5	-32,9	7039,5	55,3	6763,5	16,4	60586,9	-28,3
2014	-11502	42326,8	-24,7	2310,6	-67,2	6445,7	-4,7	56595,7	-6,6
2015	-7961	43425,4	2,6	2187,2	-5,3	6435,9	-0,2	59201,2	4,6

Джерело: складено за даними [5—9], *) розраховано за даними [5—9].

Крім цього, такий вид діяльності супроводжувався державним фінансуванням на рівні 17%, вітчизняним та іноземним інвестуванням -1,3% та 12,4% відповідно.

Складна ситуація фінансового супроводу інноваційно орієнтованого розвитку на підприємствах з виробництва електричного устаткування: за майже повного фінансуванні інноваційної діяльності з власних джерел, присутнє зниження обсягів власного капіталу (-54,4% у 2014 р., -85,5% у 2015 р. відповідно ланцюговому темпу приросту), а також збільшення обсягів довгострокових зобов'язань. Переорієнтації на витрати інноваційної діяльності завдяки власним джерелам та їх зниження зазнали і підприємства з виробництва машин і устаткування. За цими підприємствами спостерігався схожий стан фінансових ресурсів з попередньою групою — збільшення обсягів довгострокових зобов'язань, поряд зі зменшенням власного капіталу. На підприємствах, що здійснюють виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів є значущим перевищення обсягів довгострокових зобов'язань над власним капіталом. Це свідчить про низьку фінансову спроможність та не врівноважені процеси забезпечення фінансування інноваційної діяльності з власних джерел, які у 2015 р. зросли до 85%.

Результатом управління економічним функціонуванням є чистий прибуток, який у загальному за підприємствами машинобудівного комплексу мав від'ємний результат. Тобто фактично підприємства працювали збитково (-2380 та -15374 млн грн. у 2014—2015 рр. відповідно [8]) за зниження обсягів реалізації на 17588,5 млн грн. у 2014 р. відповідно 2013 р.; та при незначному збільшенні на 15355,3 млн грн. у порівнянні 2015 р. та 2014 р. (табл. 3). При цьому витрати операційної діяльності збільшувались (на 4935,2 та 18940, 8 млн грн. в 2014—2015 рр. відповідно).

За нестабільних умов функціонування підприємствам необхідна дієва інноваційно орієнтована еконо-

мічна політика збільшення обсягів продажу та зниження витрат. Зокрема під час розгляду найменувань інноваційних видів продукції на підприємствах за видом діяльності — виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції їх кількість, хоч і незначно, зросла в 2015 р. порівняно з 2014 р. (112 та 103 відповідно [6]), однак обсяг її реалізації зменшився, що свідчить про певну необґрунтованість таких впроваджень. Крім цього, машини, устаткування, апарати, прилади є провідною продукцією машинобудування, їх впровадження за цією групою підприємств знизилось як за кількістю найменувань (100; 71; 68 за 2013—2015 рр. відповідно [6; 7]), так і за часткою в кількості впровадженої продукції (74%, 68%, 60% протягом 2013—2015 рр.). Впровадження такої ж високотехнологічної продукції за кількістю найменувань відбулося традиційно на підприємствах, що займаються виробництвом машин і устаткування (335; 726; 463 за 2013—2015 рр. відповідно [6; 7]), де спостерігалось при їх зниженні у 2015 р. зростання обсягів реалізації. Це свідчить про наявність ґрунтовнішого підходу до відбору продукції та зацікавленості в таких продуктах машинобудування.

Вагомим показником економічного функціонування підприємства є дебіторська заборгованість, що визначає рівень фінансової спроможності партнерів, споживачів оплачувати закупівлю продукції підприємства та відображає товарну кредитну політику керівництва. За підприємствами першої групи та групи виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів при збільшенні обсягів реалізації промислової продукції у 2015 р. і зменшенні обсягів інноваційної, дебіторська заборгованість знизувалась, що характеризує вищу купівельну спроможність клієнтської бази до традиційних видів продукції. Таку ж паралель можна провести і для підприємств за видами діяльності — виробництво електричного устаткування та виробництва машин і устаткован-

ня, де при збільшенні обсягів реалізованої як промислової, так і інноваційної продукції, дебіторська заборгованість у 2015 р. зросла.

Збільшення витрат операційної діяльності за збільшення загальних обсягів реалізації продукції спостерігається на підприємствах з виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції в 2014 р., у період зменшення кількості впроваджених нових технологічних процесів (50 [6]), і навпаки в 2015 р. За іншими видами економічної діяльності простежувалось зростання витрат операційної діяльності при зростанні обсягів реалізації (відповідно і обсягів виробництва у грошовому еквіваленті). За видом діяльності — виробництво електричного устаткування в 2014 р. відбулося підвищення витрат поряд зі зниженням обсягів продажу. Це свідчить про необхідність запровадження інновацій, які б надавали можливість досягати економії, особливо у витратах виробництва відповідно специфіці досліджуваних підприємств. Натомість, порівняно з 2013 р. впровадження нових технологічних процесів знизилось за всіма видами діяльності, крім виробництва машин і устаткування.

ВИСНОВКИ

Таким чином, зв'язок результатів економічного функціонування з реалізацією заходів інноваційно орієнтованого розвитку підприємств вітчизняного машинобудівного комплексу в період 2013—2015 рр. характеризується фінансовою неспроможністю інноваційно оновлювати виробничу базу поряд з високим рівнем фінансування власними коштами, несистемністю впровадження інновацій; пасивністю в дійсному інноваційному оновленні основних засобів поряд з високим ступенем зносу; наявністю збитку у результаті економічної діяльності поряд зі збільшенням обсягів реалізації промислової та інноваційної продукції, відсутністю ефективної інноваційно орієнтованої економічної політики. Загалом виявлені безпосередні та опосередковані залежності, свідчать про регулювання економічної діяльності підприємств завдяки зниженню чи підвищенню інноваційної активності, а здійснення процесів інноваційно орієнтованого розвитку відбувається за наявної економічної спроможності. Це обумовлює необхідність суміщення економічних реалій функціонування підприємств машинобудування з активністю щодо інноваційно орієнтованого розвитку та розгляду цих процесів як взаємообумовлених з одночасними прогресивними змінами обох напрямів.

Література:

1. Мандзіновська Х.О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування / Х.О. Мандзіновська / Бізнес-Інформ. — 2015. — № 2. — С. 156—161.
2. Стадник В.В. Проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств / В.В. Стадник, Т.А. Поліщук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2016. — № 3, Т. 1. — С. 131—136.
3. Леховіцер В. О. Особливості розвитку машинобудівної галузі в сучасних умовах [Електронний ресурс] / В.О. Леховіцер // Ефективна економіка. — 2016. —

№ 5. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4974>

4. Бойко О.В. Факторний аналіз індикаторів економічної безпеки машинобудівного комплексу країни / О.В. Бойко, М.І. Башинська, О.З. Редьква // Економіка: реалії часу. — № 3 (25), 2016. — С. 30—37.

5. Промисловість України у 2011—2015 роках. Статистичний збірник // Державна служба статистики України. — К., 2016. — 380 с.

6. Наукова та інноваційна діяльність України, 2015 рік. Статистичний збірник // Державна служба статистики України. — К., 2016. — 257 с.

7. Наукова та інноваційна діяльність України, 2013 рік. Статистичний збірник // Державна служба статистики України. — К., 2014. — 314 с.

8. Державний комітет статистики. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. — ТОВ "Видавництво "Консультант", 2015. — 483 с.

References:

1. Mandzinovska, K. O. (2015), "Integrated approach to the analysis and evaluation of financial and economic activity of machine-building enterprises", *Biznes-inform*, vol. 2, pp. 156—161.

2. Stadnyk, V.V. and Polischtschuk, T. A. (2016), "Problems of investment support of innovative development of domestic machinebuilding enterprises", *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic science*, vol. 3, no. 1, pp. 131—136.

3. Lekhovitser, V. O. (2016), "Features of development of machine-building industry in modern terms", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4974> (Accessed 05 Feb 2017).

4. Boyko, O.V. Bashynska, M.I. and Redkva, O.Z. (2016), "Factor analysis of indicators of economic security of the country machine-building complex", *Economy: the realities of the time*, vol.3(25), pp. 30—37.

5. State Statistics Service Of Ukraine (2016), *Promyslovist Ukrayiny u 2011—2015 rokakh. Statystychnyy zbirnyk [Industry of Ukraine, 2011—2015. Statistical handbook]*, State Statistics Service Of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

6. State Statistics Service Of Ukraine (2016), *Naukova ta innovatsiyna diyalnist Ukrayiny, 2015 rik. Statystychnyy zbirnyk [Scientific and innovation activity of Ukraine, 2015. Statistical handbook]*, State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

7. State Statistics Service Of Ukraine (2014), *Naukova ta innovatsiyna diyalnist Ukrayiny, 2013rik. Statystychnyy zbirnyk [Scientific and innovation activity of Ukraine, 2013. Statistical handbook]*, State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

8. State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 05 Feb 2017).

9. State Statistics Service Of Ukraine (2015), *Diyalnist subyektiv hospodaryuvannya. Statystychnyy zbirnyk [The activity of business entities. Statistical handbook]*, State Statistics Service Of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2017 р.